

(Δημοσιεύθηκε στα τουρκικά στη εφημερίδα ZAMAN – 2004.2.24)

Ηρακλής Μήλλας

Οι συνομήλικοί μου έζησαν από τα παιδικά τους χρόνια με το κυπριακό πρόβλημα. Η οικονομική και πολιτική ζωή της Τουρκίας και της Ελλάδας για δεκαετίες παιδεύτηκε με το πρόβλημα αυτό και ζημίωσε τα μέγιστα. Μεγάλο ποσοστό του αντίτιμου της μη ύπαρξης συμβιβασμού το πλήρωσε ακριβά ο λαός της Κύπρου. Ακόμη και όσοι από τους κατοίκους της Πόλης ήταν οι άτυχοι, δέχθηκαν τα χαστούκια αυτής της σύγκρουσης. Σήμερα πλέον η λύση βρίσκεται προ των πυλών.

Αυτή η πιθανότητα λύσης, όταν έλαβε σάρκα και οστά, μου δημιούργησε ένα μικρό σοκ. Πώς θα ήταν άραγε μια ζωή δίχως το 'κυπριακό'; Ήταν δυνατό κάτι τέτοιο; Αλήθεια, ένας Ντενκτάς, ένας Παπαδόπουλος (και οι περί αυτών φυσικά), είναι δυνατόν σαν απλοί πολίτες, δίχως να τρώγονται, να πηγαίνουν στις εργασίες τους το πρωί και να γυρνούν σπίτια τους το βράδυ, να κάνουν εκδρομές τα Σαββατοκύριακα στην ίδια εξοχή; Να παίζουν τα παιδιά τους στις ίδιες παιδικές χαρές;

Εκείνο που με ενοχλεί δεν είναι οι όποιες αρνητικές απαντήσεις που πιθανόν θα δοθούν στα ερωτήματα αυτά αλλά αυτές καθ' εαυτές οι ερωτήσεις, το ότι απασχολούν τη σκέψη μου. Εμείς, οι κάποιες ηλικίας, που μεγαλώσαμε ζώντας αυτό το πρόβλημα γίναμε καχύποπτοι, ο εγκέφαλός μας εθίστηκε σ' αυτό και ...πως να το εκφράσω, αρχίσαμε να κάνουμε παράξενες και προβληματικές ερωτήσεις. Φαίνεται πως η ανασφάλεια εγκαταστάθηκε στο υποσυνείδητό μας. Ένας κόσμος όπου οι άνθρωποι δεν μπορούν να ζουν ειρηνικά, έγινε ο μόνος κόσμος που μπορούμε να φανταστούμε. Οι ερωτήσεις που συσσωρεύονται στο μυαλό μου και το μικρό σοκ που έζησα δεν καταμαρτυρούν ότι κι εγώ είμαι από τους 'παλαιού τύπου' ανθρώπους; Είναι δυνατόν άνθρωποι σαν κι εμένα να χτίσουν τα θεμέλια ενός διαφορετικού κόσμου;

Τι μπορεί μια λύση να εξασφαλίσει; Δυο είναι τα στοιχεία που μπορούν να την εμποδίσουν. Η μια θα αποτελούσε πολιτικό σκάνδαλο: Με προσχήματα του τύπου 'εμείς δεν ερμηνεύουμε έτσι τους όρους, η στάση της απέναντι πλευράς είναι απαράδεκτη', να εμποδίσουν την προώθηση της λύσης σε δημοψήφισμα. Μπορούν και οι δυο πλευρές να συμπεριφερθούν έτσι, όμως αυτό είναι μάλλον απίθανο, διότι θα το πληρώσουν ακριβά. Το

δεύτερο εμπόδιο είναι να βγει 'όχι' από τη δημοψήφισμα. Για την τουρκική πλευρά μια τέτοια πιθανότητα είναι μικρή, ενώ στην ελληνική μεγαλύτερη. Όμως τέτοιες θα είναι οι πιέσεις από την τρίτη πλευρά (πλευρές) ώστε μάλλον δεν θα το τολμήσουν.

Τέλος, εάν λυθεί το κυπριακό θα δημιουργηθεί μια νέα δυναμική. Σε διάφορους τομείς. Όχι μόνον στην Κύπρο, αλλά και στην Τουρκία, την Ελλάδα, στις διμερείς σχέσεις και γενικότερα στη Μέση Ανατολή, στα Βαλκάνια ακόμα και στον κόσμο όλο.

Η λύση θα θεωρηθεί μια επανάσταση στον τομέα της διπλωματίας. Θα γίνει παράδειγμα για όλο τον κόσμο και θα δημιουργήσει ελπίδες για προβλήματα που σέρνουν δεκαετίες. Θα αποδειχθεί ότι όταν πρυτανεύει το πνεύμα της συνεννόησης υπερπηδούνται τα εμπόδια. Η Κύπρος, η Τουρκία και η Ελλάδα θα θεωρούνται κέντρο ειρήνης στη γενικότερη περιοχή. Οι χώρες αυτές θα κερδίσουν εκτίμηση. Θα εισπράξουν τις εξελίξεις αυτές ως κέρδος σε διάφορους τομείς. (Η μόνη μου στεναχώρια είναι η πιθανότητα οι Παπαδόπουλος και Ντενκτάς να πάρουν το Νόμπελ Ειρήνης. Κάτι τέτοιο ίσως θα άξιζε για τους Άναν και Ντε Σότο, όμως... τέλος πάντων).

Στον πολιτικό τομέα θα δοθεί η ευχάριστη είδηση της γένεσης μιας νέας φιλοσοφίας. Απέναντι στα εθνικά συμφέροντα που συνεχώς συγκρούονται, θα προταχθεί η έννοια του κοινού κέρδους που θα προκύψει από την συνεργασία. Αυτού του είδους η λύση και η πρακτική θα βοηθήσει και την κοινωνία να κατανοήσει στις πραγματικές του διαστάσεις το πνεύμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΕ δεν είναι ένα σχέδιο κέρδους, είναι ένα σχέδιο κοινού κέρδους. Όταν αυτό γίνει κατανοητό θα γίνει και περισσότερο 'βατός' ο δρόμος της Τουρκίας προς την ΕΕ.

Στον οικονομικό τομέα τα οφέλη θα είναι πολύπλευρα. Θα γελάσουν τα χείλη του κυπριακού λαού. Επειδή όμως υπάρχουν κι εκείνοι που δεν ενδιαφέρονται μ' αυτή την πτυχή του θέματος, ας τους υπενθυμίσουμε ότι ωφελείται και ο τουρκικός λαός. Η Κύπρος που επί έτη ήταν μια οικονομική πληγή θα πάψει να δημιουργεί προβλήματα. Η Κύπρος θα είναι ανεξάρτητη και πλούσια. (Ίσως βέβαια θα ζημιώσουν εκείνοι που εισπράττουν τα κέρδη της μη λύσης, όμως κι αυτό ακόμη αποτελεί κέρδος). Όσο για το κέρδος στον ιδεολογικό/ιστορικό τομέα θα πρέπει να εκληφθεί ως απολογισμός για το παρελθόν. Από μια κοινωνία συγκρούσεων θα πραγματοποιηθεί το πέρασμα σε μια κοινωνία ασφαλή που θα έχει συμφιλιωθεί με το παρελθόν της. Τα μέλη μιας τέτοιας κοινωνίας είναι ασφαλώς υγιέστερα. Εξασφαλίζεται η εσωτερική ειρήνη. Δίχως καλά καλά να το καταλάβουμε, τα σχολικά μας βιβλία, τα μυθιστορήματά μας, οι γελοιογραφίες μας, θα αρχίσουν ν' αλλάζουν. Θα αλλάξουμε και ως άτομα: Θα είμαστε πιο γελαστοί, θα βρίζουμε λιγότερο τους

αρθρογράφους.

Στα εσωτερικά της χώρας θα εξασφαλιστούν οι ισορροπίες. Η κυβέρνηση και τα όργανά της που εξασφάλισαν αυτές τις εξελίξεις θα αποκτήσουν την εκτίμηση και την νομιμότητα που χρειάζονται. Η εμφάνιση που κραδαίνει τα κέντρα αποφάσεων και τα καθιστά ακατανόητα, γίνεται αιτία να εκλαμβάνεται το κράτος ως ένα μυστηριώδες αίνιγμα, θα μετασχηματιστεί σε μια δύναμη χειροπιαστή, συγκεκριμένη, η οποία είναι φανερή και αποδίδει λογαριασμό. Η έννοια της υπευθυνότητας και της απόδοσης λογαριασμού θα κερδίσει έδαφος στην κοινωνία. Θα καθοριστεί η ιεραρχία για το ποιοι θα δώσουν τελικά λογαριασμό και σε ποιους. Οι εκλέγοντες, οι εκλεγόμενοι, εκείνοι που φέρουν λύσεις

Μπορεί όλα τούτα να τα φτιάξει η δική μου γενιά; Οι ηλικιωμένοι (και όσοι βρίσκονται στην τροχιά αυτή) δεν αρέσκονται στις αλλαγές, το παλιό και γνώριμο τους εξασφαλίζει ηρεμία και αίσθημα ασφάλειας. Είναι μια πολύ ανθρώπινη κατάσταση. Όπως οι νέοι είναι 'επαναστάτες' και οπαδοί του νέου, όπως γκρέμισαν την καθεστηκυία τάξη και ίδρυσαν νέα κράτη, νέα καθεστώτα, έτσι και οι ηλικιωμένοι γίνονται περισσότερο 'συντηρητικοί'. Κι εγώ ήμουν περισσότερο ριζοσπάστης στα νιάτα μου, δεν έβλεπα τα αδιάρρηκτα δεσμά ανάμεσα στο παλιό και το νέο. Ήμουνα πιο αισιόδοξος. Τα ερωτηματικά που μου δημιουργούνται, το φοβισμένο μου πλησίασμα, η απαισιοδοξία μου, οι φόβοι μου και το μικρό σοκ που έζησα δεν προδίδουν μήπως τα χρόνια μου; Η μόνη μου παρηγοριά είναι ότι εγώ, τουλάχιστον, διακρίνω τις αδυναμίες μου. Άλλοι δεν αντιλαμβάνονται καν το συντηρητισμό τους.